

مبارزه با پولشویی با شناسایی مشتری

فریده تذهیبی

سازش

خوشحالیم که یک بار دیگر فرصت به دست آمد که میزبان شما در میز گفتگوی حسابرس باشیم. گفتگو با شما به عنوان کارشناس طراز اول بانکی و پولی و پژوهشگر و مولف مباحث پولشویی، برای خوانندگان مجله مغتنم است. از حضور شما در این گفتگو سپاسگزاریم.
پولشویی از نگاه شما چیست؟

تذهیبی

پنهان کردن منابع حاصل از عملیات مجرمانه و کوشش برای تزریق این منابع به سیستم مالی داخلی / بین المللی تعریف ساده‌ای از پولشویی است. مصادیق عملیات مجرمانه را هر کشور بر اساس قوانین داخلی تعریف می‌کند. اصلاحیه قانون مبارزه با پولشویی مصوب ۱۳۹۷ چنین تعریفی از پولشویی ارائه می‌دهد:

الف- تحصیل، تملک، نگهداری یا استفاده از عواید حاصل از ارتکاب جرائم با علم به منشأ مجرمانه آن.

ب- تبدیل، مبادله یا انتقال عوایدی به منظور پنهان یا کتمان کردن منشأ مجرمانه آن با علم به اینکه به طور مستقیم یا غیرمستقیم از ارتکاب جرم به دست آمده یا کمک به مرتکب جرم منشأ به نحوی که وی مشمول آثار و تبعات قانونی ارتکاب آن جرم نشود.

پ- پنهان یا کتمان کردن منشأ، منبع، محل، نقل و انتقال، جابه‌جایی یا مالکیت عوایدی که به طور مستقیم یا غیرمستقیم در نتیجه جرم تحصیل شده باشد.

را به صورت نقدی انجام داده و از نظر پولشویی در معرض خطر قرار دارند از قبیل پیش‌فروش‌کنندگان مسکن یا خودرو، طلافروشان، صرافان، فروشندگان خودرو، فرشهای قیمتی، فروشندگان عتیقه‌جات و هنر و محصول گران‌قیمت؛ در واقع حوزه وسیعی از لزوم شناسایی مشتری را تشریح می‌کند. در این رابطه باید به این نکته توجه کرد که تعریف مشتری نیز بسیار گسترده است. این تعریف، اصیل، وکیل، ذینفع انتقال، اشخاص ثالث درگیر در معاملات و مالک واقعی پنهان در شرکتها را نیز شامل می‌شود. نحوه و اطلاعاتی که در مرحله شناسایی از مشتری باید گرفته شود، در فصل پنجم آیین‌نامه اصلاحی قانون مبارزه با پولشویی (۱۳۹۷) مواد ۵۰ تا ۹۱، و مواد ۷۸ و ۷۹ درباره شناسایی مضاعف تشریح شده است. در این قسمت توجه حسابرسان محترم را به لزوم شناسایی مالک واقعی شرکتها هنگام مراجعه برای دریافت خدمات جلب می‌کنم.

ساز

حسابرسان چگونه درگیر پولشویان می‌شوند؟ شفافیت مشتری و اطلاعات مربوط به او یعنی چه؟

تذهیبی

در مبارزه با پولشویی سیستم بانکی و سایر افراد مشمول قانون باید انگیزه اصلی کسب‌وکار را به‌گونه‌ای دیگر به‌بینند. جذب منابع و کسب درآمد باید با رعایت ضوابطی باشد؛ به عبارت روشن‌تر پس از شناسایی کامل مشتری باید به او خدمت ارائه داد. مشتری و کلیه مشخصاتش باید برای سازمان خدمت‌دهنده کاملاً شفاف باشد. حسابرسی از مشاغل تحت قسم است، و حسابرس معتمد مشتری است اما مشتری باید برای حسابرس کاملاً شفاف باشد. همچنین حسابرس در برابر سوالات مجریان

ساز

پولشویی برای کسب‌وکار و منافع عمومی چه مخاطراتی دارد؟

تذهیبی

خصوصیت پنهان‌کاری پول کثیف و عدم انعکاس آن در داده‌های اقتصادی اثرات مخربی بر اقتصاد کلان دارد از جمله:

- نقض اطلاعات آماری دولت و در نتیجه سیاستگذاری بر مبنای اطلاعات نادرست،
- فرار مالیاتی پولشویان،
- افزایش حجم نقدینگی از طریق ورود پول کثیف و ایجاد تورم،
- تضعیف بخش خصوصی از طریق ایجاد کسب‌وکارهای غیرواقعی و فروش محصولات آن با بهای پائین‌تر از قیمت بازار که نتیجه آن خروج کسب‌وکارهای قانونی از بازار می‌شود.

ساز

پولشویان چه هدفی را دنبال می‌کنند و چگونه؟

تذهیبی

هدف اصلی پولشویان ورود پول حاصل از عملیات مجرمانه به سیستم مالی و فرار از مجازات است. پس در مرحله اول سعی به ورود مستقیم منابع کثیف از طرق مختلف به سیستم بانکی/مالی دارند تا با استفاده از امکانات و ابزار مختلف سیستم بانکی بتوانند منشاء مجرمانه آن را پنهان کرده و آن را با پولهای قانونی ادغام کنند. این سه مرحله را در ادبیات این موضوع به ترتیب زیر می‌خوانند:

- جاگذاری^۱،
- خواباندن^۲،
- ادغام^۳.

ساز

راستی آزمائی مشتری چه اهمیتی در مبارزه با پولشویی دارد؟

تذهیبی

راهکار کلیدی مبارزه با پولشویی شناسایی مشتری است. کلیه مشاغلی که خدمات مالی ارائه می‌دهند، یا به‌نوعی با مشتری سروکار دارند، می‌توانند در معرض سوءاستفاده قرار گیرند. بند «ث» اصلاحیه قانون مبارزه با پولشویی با تعریف مشاغل غیرمالی به‌نحو زیر:

"ث- مشاغل غیرمالی: مشاغلی که شاغلین آن معاملات زیادی

راهکار کلیدی

مبارزه با پولشویی

شناسایی مشتری است

قانون مبارزه با پولشویی موظف به پاسخ‌گویی است.

سپاس

**قانون مبارزه با پولشویی و آئین‌نامه اجرایی (۱۳۹۷) آن
برای حساب‌برسان چه وظایفی را مقرر کرده است؟**

تذهیبی

ماده ۶ اصلاحیه قانون مبارزه با پولشویی چنین می‌گوید: "کلیه اشخاص موضوع ماده ۵ این قانون، از جمله گمرک جمهوری اسلامی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، دفاتر اسناد رسمی، وکلای دادگستری، حساب‌برسان، حسابداران، کارشناسان رسمی دادگستری و بازرسان قانونی مکلفند اطلاعات مورد نیاز در اجرای این قانون را طبق مصوبات هیأت وزیران حسب درخواست شورا یا مرکز اطلاعات مالی به آنها ارائه نمایند."

بند ب ماده ۸ همان قانون به شرح زیر است:

"وزارت اطلاعات، نیروی انتظامی جمهوری اسلامی ایران، گمرک جمهوری اسلامی ایران، بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران، بانکها، سازمان ثبت احوال کشور، بیمه مرکزی ایران، سازمان امور مالیاتی کشور، سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، سازمان حسابرسی، سازمان بورس و اوراق بهادار، ستاد مرکزی مبارزه با قاچاق کالا و ارز، ستاد مبارزه با مواد مخدر و سازمان تعزیرات حکومتی، موظفند پاسخ اطلاعات استعلامات مرکز در مورد اطلاعات تکمیلی مرتبط با معاملات و تراکنشهای مالی مشکوک به پولشویی را به صورت برخط امن به این مرکز ارسال نمایند. همچنین اطلاعات موضوع این ماده با لحاظ مفاد ماده ۱۱۷ قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی جمهوری اسلامی ایران مصوب ۱۳۹۵/۱۲/۱۴ در اختیار قوه قضاییه قرار می‌گیرد."

ماده ۴۶ آئین‌نامه اجرائی قانون به تفصیل به وظائف و مسئولیتهای حساب‌برسان و سازمان حسابرسی اشاره دارد:

"مرکز مکلف است با همکاری سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران، به طراحی و تدوین رویه‌های ارزیابی حساب‌برسان از نحوه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم توسط اشخاص حقوقی و تعیین معیارهای معاملات و عملیات مشکوک اقدام کند و این رویه‌ها و معیارها را هر سه سال یک‌بار به‌روزرسانی کند."

تبصره ۱- سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران مکلفند ضمن ابلاغ رویه‌ها و معیارهای موضوع این ماده و آموزشهای لازم به حساب‌برسان، از حسن انجام این رویه‌ها و گزارش معاملات و عملیات مشکوک مطابق مقررات توسط حساب‌برسان در سامانه جام اطمینان حاصل کنند.

تبصره ۲- حساب‌برسان مکلفند در ارزیابی خود از نحوه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی و تامین مالی تروریسم توسط اشخاص حقوقی، نحوه تکمیل برگه (فرم) ارزیابی موضوع ماده ۴۲ آئین‌نامه را نیز لحاظ کنند.

تبصره ۳- جامعه حسابداران رسمی ایران مکلف است بر نحوه اجرای این ماده توسط حساب‌برسان نظارت کند.

تبصره ۴- دستگاه‌های اجرایی و موسسات مالی و اعتباری مکلفند اطلاعات مورد نیاز حساب‌برسان را برای اجرای تکالیف این ماده در اختیار آنان قرار دهند. مصادیق این اطلاعات در این تبصره توسط مرکز با همکاری سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران تعیین خواهد شد.

تبصره ۵- سازمان حسابرسی و جامعه حسابداران رسمی ایران مکلفند زیرساختهای مورد نیاز را جهت اجرای مفاد این ماده فراهم کنند."

با امعان نظر به مواد قانون و آئین‌نامه اجرائی هیئت وزیران تکالیف حسابداران در اجرا و نظارت بر اجرای ضوابط کاملاً روشن می‌شود. بنابر این به‌گمان من جامعه حسابداران باید موارد زیر را مدنظر قرار دهد:

- تهیه دستورعمل لازم برای جامعه حسابداران،
- ایجاد زیرساختهای لازم برای اجرای ضوابط از قبیل نرم‌افزار و ...،
- آموزش پرسنل در سطح عمومی و تخصصی،
- اجرای مراحل کامل شناسایی مشتری،
- تهیه گزارشهای مراجعین مشکوک یا گزارشهایی که طبق آیین‌نامه و دستورعمل خاص جامعه حسابداران لازم است،
- نگهداری سوابق.

سپاس

از شما سپاسگزاریم.

پانوشتها:

- 1- Placement
- 2- Layering
- 3- Integration